

Evaluatie JOGG Noord-Veluwe

In opdracht van
Zes gemeenten Noord-Veluwe

December 2016

Agathe de Lange – Barsukoff, MSc. onderzoeker (epidemioloog)
Drs. Judith Heinrich, onderzoeker (epidemioloog)

jongeren op
gezond gewicht

Voorwoord

Landelijk zijn veel gemeenten actief om meer kinderen en jongeren op een gezond gewicht te krijgen. Vanaf begin 2014 werken de gemeenten Harderwijk, Elburg, Putten, Nunspeet, Oldebroek en Ermelo hieraan via het programma Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). Eén van de pijlers van het JOGG programma richt zich op evaluatie, met daarbinnen een onderscheid in proces en effect. De gemeenten hebben het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid gevraagd om over de periode 2014-2016 een effectevaluatie uit te voeren. In dit rapport worden de resultaten hiervan beschreven. Hierbij willen we opmerken dat de follow-up tijd van deze eerste fase van het JOGG programma relatief kort was, onder andere door de benodigde opstarttijd voordat de eerste JOGG-activiteiten eind 2014 konden beginnen. In het theoretisch model dat het JOGG-bureau hanteert, starten mogelijke veranderingen in gezondheid en ziekte pas drie jaar na start van het programma. Het is daarom belangrijk om effecten op lange termijn in kaart te brengen. De resultaten in dit rapport geven samen met inzichten uit de procesevaluatie een eerste indicatie.

Wij bedanken de leden uit de evaluatie-werkgroep (Kasper Doesborgh, Dinie Kolk, Madelon van de Veen en Jan Carlo Bos) voor hun inbreng in de opzet en uitvoering van de evaluatie. Verder bedanken we de drie andere beleidsmedewerkers voor hun betrokkenheid bij de evaluatie. Tot slot bedanken we de JOGG regisseurs voor hun rol in de PR bij de dataverzameling van de kindermonitor-light en natuurlijk alle ouders die de vragenlijst hebben ingevuld.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit rapport. Hopelijk bieden de resultaten, samen met inzichten uit de procesevaluatie, input voor de volgende fase van JOGG op de Noord-Veluwe.

Warnsveld, december 2016

Agathe de Lange - Barsukoff
Judith Heinrich

Inhoudsopgave

1	Kort & krachtig	2
1.1	Inleiding	2
1.2	Evaluatievraag en aanpak	2
1.3	Conclusies & aanbevelingen	2
2	Achtergrond van de evaluatie	5
2.1	Jongeren op Gezond Gewicht	5
2.2	Evaluatievraag en aanpak	5
3	Resultaten gewicht	7
4	Resultaten bewegen	9
5	Resultaten fruit en groente	10
6	Resultaten zoete drankjes en water	12
7	Resultaten stimuleren BOFFT-thema's door ouders	14
8	Vergelijking JOGG-gebied en controle-gebied Elburg	16
9	Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen	19
9.1	Conclusie	19
9.2	Aandachtspunten	19
9.3	Aanbevelingen	20
	Bijlage A: PGO cijfers	22
	Bijlage B: Achtergrondinformatie Kindermonitor 2013 en Kindermonitor-Light 2016	23
	Bijlage C: Achtergrondinformatie E-MOVO 2011 en 2015	26
	Bijlage D: Toelichting statistisch significant verschil	27

1 Kort & krachtig

- Inleiding
- Evaluatievraag en aanpak
- Conclusies & aanbevelingen

1 Kort & krachtig

1.1 Inleiding

Vanaf 2014 werken de gemeenten Harderwijk, Elburg, Putten, Nunspeet, Oldebroek en Ermelo in regionaal verband samen aan JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht). Het hoofddoel van dit programma is de stijgende lijn van (ernstig) overgewicht om te zetten in een dalende lijn. Om dit doel te bereiken wordt een mix van verschillende interventiemaatregelen ingezet, onder andere gericht op stimuleren van gezond eten en voldoende bewegen.

1.2 Evaluatievraag en aanpak

Evaluatievraag

De gemeenten hebben het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid opdracht gegeven over de periode 2014-2016 een effectevaluatie uit te voeren. De effectevaluatie richt zich op de volgende doelstellingen:

- Het percentage kinderen en jongeren 0-19 jaar met een gezond gewicht is ten opzichte van 1 januari 2014 met 2% toegenomen.¹
- Het aantal kinderen en jongeren 4-19 jaar dat 7 uur of meer per week beweegt is met 5% toegenomen.
- Het percentage van de kinderen en jongeren dat 6 of 7 dagen per week fruit en groente eet is gelijk aan het niveau voor Noord- en Oost-Gelderland (NOG).
- 25% van de ouders van kinderen 0-12 jaar bevordert alle 5 de BOFFT-thema's.²

¹ Deze vraag richt zich formeel op de leeftijd 2-19 jaar, omdat je onder 2 jaar niet van overgewicht kunt spreken.

² Bewegen, fruit, groente, zoete drankjes en beeldscherm.

In aanvulling hierop heeft de gemeente Elburg gevraagd om een vergelijking van bovenstaande gegevens tussen de wijken in Elburg waar JOGG wel en niet is uitgevoerd.

Aanpak van de evaluatie

De evaluatie is primair regionaal ingestoken; daarnaast wordt de lokale situatie van alle gemeenten in kaart gebracht. Per gemeente is een postcodegebied aangewezen dat correspondeert met het JOGG-gebied. Het regionale JOGG-gebied Noord-Veluwe (NV) is een optelling van alle postcodegebieden. Bij de gemeente Elburg is ook een controlegebied aangewezen.

Bij de meeste evaluatie-vragen is een vergelijking gemaakt tussen de situatie voor aanvang van JOGG en de situatie eind 2016. Voor de gemeente Elburg is per evaluatie-vraag ook een vergelijking gemaakt tussen het JOGG-gebied en het controlegebied. Voor de vergelijking zijn verschillende gegevens gebruikt:

- Lengte en gewicht gegevens uit de gezondheidsonderzoeken van de GGD
- Kindermonitor 2013 en Kindermonitor-light 2016 (kinderen 0-12 jaar)
- Jeugdmonitor (E-MOVO) 2011 en 2015 (jongeren 2^e en 4^e klas)

Via statistische technieken is onderzocht of een verschil tussen begin- en eind-situatie aantoonbaar is (statistisch significant). Zo ja, dan wordt over een toename of afname gesproken. Zo nee, dan wordt benoemd dat er een verschil lijkt te zijn, of dat er geen verschil is.

1.3 Conclusies & aanbevelingen

Algemene conclusie

Ondanks de relatief korte follow-up tijd zijn bij kinderen een aantal positieve gedragsuitkomsten gevonden. Zo zijn meer kinderen gaan bewegen, meer kinderen (bijna) dagelijks fruit gaan eten en minder kinderen veel zoete drankjes gaan drinken. Deze positieve ontwikkelingen op gedrag hebben niet tot veranderingen in gezond gewicht geleid, hoewel de huidige cijfers positief lijken. In het theoretisch model dat het JOGG-bureau hanteert, starten mogelijke veranderingen in gezondheid en ziekte pas drie jaar na start van het programma. Het is dus (te) vroeg om nu al focus te hebben op de einduitkomstmaat.

Voor jongeren zien we minder veranderingen. Dit komt waarschijnlijk vooral doordat 1) de activiteiten primair op basisschoolkinderen zijn gericht en 2) de eindmeting voor jongeren al in najaar 2015 heeft plaatsgevonden.

Al met al is een aantal JOGG-doelstellingen behaald of lijken de gemeenten daarmee op de goede weg te zijn. Het verbeteren en behouden van de (gezonde) leefstijl is een zaak van lange adem.

Conclusie gezond gewicht

Het aantal kinderen/jongeren met een gezond gewicht is tussen schooljaar 2012/2013 en schooljaar 2015/2016 gelijk gebleven op 76%. De doelstelling is niet behaald. Het aantal kinderen/jongeren met (ernstig) overgewicht lijkt 1% gedaald.

Conclusie bewegen

Het aantal kinderen van 4 t/m 12 jaar dat 7 uur of meer per week beweegt is met 8% toegenomen. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling behaald.

Het beweeggedrag bij jongeren van 12 t/m 19 jaar is niet veranderd. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald.

Conclusie fruit

De fruitconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar is met 6% gestegen, maar niet gelijk aan het niveau voor NOG in 2013. Bij jongeren is de fruitconsumptie met 4% afgenomen en onder het niveau voor NOG in 2015. Voor beide leeftijdsgroepen is de doelstelling niet behaald.

Conclusie groente

De groenteconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar is met 4% afgenomen en blijft onder het niveau van NOG in 2013. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald. De groenteconsumptie van jongeren is met 4% toegenomen, maar niet gelijk aan het niveau van NOG in 2015. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald.

Conclusie zoete drankjes en water

Kinderen drinken aanzienlijk minder zoete drankjes dan in 2013 (afname van 11%). In 2016 drinkt ruim de helft van de kinderen 2 of meer glazen water (of thee zonder suiker) per dag. Net iets minder dan de helft van de jongeren drinkt gemiddeld 2 of meer glazen water (of thee/koffie zonder suiker) per dag, dat is gelijk aan het niveau van NOG in 2015.

Voor deze thema's was geen kwantitatieve doelstelling geformuleerd; wel een procesdoelstelling dat bij diverse settings en doelgroepen het water drinken wordt bevorderd.

Conclusie stimuleren BOFFT

Van de ouders stimuleert 90% alle vijf de BOFFT thema's of geeft aan dat dit niet nodig is, omdat het kind al voldoende beweegt en/of gezond eet. Hiermee is de doelstelling van 25% ruimschoots gehaald.

Aanbevelingen

- Gebruik inzichten uit de procesevaluatie om resultaten van de effectevaluatie te interpreteren. Op basis van het totaal beeld dat daaruit ontstaat kunnen (lokaal) accenten worden gelegd voor JOGG 2017-2019.
- Effecten van gezondheidsbevorderende programma's zijn pas op lange termijn zichtbaar. De huidige follow-up tijd is beperkt. Richt je evaluatie bij continuering van JOGG uiteindelijk op de periode 2014 – 2019. Zeker voor effecten op de einduitkomstmaat (gezond gewicht) is het belangrijk om je te richten op de langere termijn en mogelijke trends in kaart te brengen. In het theoretisch model dat het JOGG-bureau hanteert, starten mogelijke veranderingen in gezondheid en ziekte pas drie jaar na start van het programma. Het is belangrijk om hier bij de interpretatie van de huidige conclusies, zeker die over gewicht, rekening mee te houden.
- Aantallen op lokaal (wijk) niveau zijn op basis van reguliere data vrij klein. Dit was vooraf bekend en mede daarom is de effectevaluatie regionaal ingestoken. Focus bij lezing van deze rapportage daarom op regionale resultaten. Als de insteek van JOGG 2017-2019 vooral lokaal is, zal hier bij de evaluatie-opzet op ingespeeld moeten worden.
- In najaar 2017 wordt wederom een Kindermonitor afgenomen. Resultaten daarvan komen voorjaar 2018 beschikbaar. Het is waardevol om dan regionale gegevens uit 2013 en 2017 te vergelijken en inzichten te gebruiken voor de laatste fase van JOGG. Als JOGG 2017-2019 zich vooral richt op lokale resultaten, kan overwogen worden de steekproef voor de Kindermonitor op wijkniveau op te hogen.

- Bij jongeren van 12 t/m 19 jaar zien we minder veranderingen dan bij kinderen van 1 t/m 12 jaar, terwijl bij deze doelgroep ook veel te winnen valt als het om leefstijl gaat. Aanbevolen wordt om binnen JOGG 2017-2019 specifieke activiteiten op jongeren te richten. Aandacht voor jongeren is belangrijk, omdat zij nog niet zulke ingesleten patronen hebben, waardoor verandering nu makkelijker is dan op latere leeftijd.
- In het algemeen is bekend dat de fruitconsumptie daalt bij stijgende leeftijd van het kind. Mogelijk doordat ouders er minder controle over nemen of krijgen. Hier kan met het activiteitsaanbod op ingespeeld worden. Dit beeld zien we voor een deel ook terug bij groenteconsumptie, hoewel het verschil daar minder groot is (mogelijk doordat de avondmaaltijd per gezin wordt klaargemaakt en gebruikt).
- Stimuleren van BOFFT-thema's is lastig in kaart te brengen. In huidig onderzoek geven veel ouders aan BOFFT-thema's te stimuleren. Dit resulteert nog niet in voldoende beweging en/of gezond eten door kinderen/jongeren. Meer inzicht in deze discrepantie zou waardevol zijn, zodat activiteitsaanbod daarop toegespitst kan worden.

2 Achtergrond van de evaluatie

- Jongeren op Gezond Gewicht
- Evaluatievraag en aanpak

2 Achtergrond van de evaluatie

2.1 Jongeren op Gezond Gewicht

In Nederland is het aandeel kinderen met overgewicht tussen 1980 en 2010 sterk gegroeid. Vandaar dat talrijke initiatieven zijn ondernomen om deze toename een halt toe te roepen. JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) is een bewezen effectieve methode om meer jongeren op gezond gewicht te krijgen. Het programma richt zich op een gezonde omgeving, zowel politiek, economisch, sociaal en fysiek. Hiermee wordt getracht een duurzame verandering te bewerkstelligen, waarbij een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld wordt.

Vanaf 2014 werken de gemeenten Harderwijk, Elburg, Putten, Nunspeet, Oldebroek en Ermelo in regionaal verband samen aan JOGG. De gemeenten hebben het Evaluatiebureau opdracht gegeven de effectevaluatie uit te voeren.

Waarom is aanpak overgewicht belangrijk?

Een gezond gewicht is voor kinderen van groot belang voor hun gezondheid en welzijn, nu en in de toekomst. Kinderen met overgewicht hebben meer kans op gezondheidsproblemen en overgewicht op latere leeftijd. Wanneer iemand al vanaf jonge leeftijd overgewicht heeft zijn de gezondheidsgevolgen op latere leeftijd extra groot. Overgewicht hangt niet alleen samen met fysieke risico's, maar kan ook psychische gevolgen hebben. Kinderen met overgewicht hebben vaak te maken met stigmatisering. Hierdoor hebben zij meer kans op een lagere zelfwaardering en daarmee samenhangende psychosociale problemen, zoals eenzaamheid, verdriet en gespannenheid. Dit kan gevolgen hebben voor hun deelname aan de maatschappij.

2.2 Evaluatievraag en aanpak

Evaluatievraag

Het belangrijkste doel van de evaluatie is het zorgen voor gegevens die waardevol en belangrijk zijn voor regionale en lokale betrokkenen en voor programma verbetering. De effectevaluatie richt zich op de volgende doelstellingen (situatie eind december 2016):

- Het percentage kinderen en jongeren 0-19 jaar met een gezond gewicht is ten opzichte van 1 januari 2014 met 2% toegenomen.³
- Het aantal kinderen en jongeren 4-19 jaar dat 7 uur of meer per week beweegt is met 5% toegenomen.
- Het percentage van de kinderen en jongeren dat 6 of 7 dagen per week fruit en groente eet is gelijk aan het niveau voor Noord- en Oost-Gelderland (NOG).
- 25% van de ouders van kinderen 0-12 jaar bevordert alle 5 de BOFFT-thema's.⁴

In aanvulling hierop heeft de gemeente Elburg gevraagd om een vergelijking van bovenstaande gegevens tussen de wijken in Elburg waar JOGG wel en niet is uitgevoerd.

Aanpak van de evaluatie

De evaluatie van JOGG op de Noord-Veluwe is primair regionaal ingestoken; daarnaast worden lokale gegevens gepresenteerd. Per gemeente is een postcodegebied aangewezen dat correspondeert met het JOGG-gebied, zie tabel 1. Het regionale JOGG-gebied NV is een optelling van alle postcodes genoemd in deze tabel. Bij de gemeente Elburg is ook een controlegebied aangewezen, bestaande uit de wijken/kernen Doornspijk (postcode 8085) en 't Harde (postcode 8084).

Tabel 1: Overzicht lokale JOGG-gebieden.

Gemeente	JOGG-gebied	Postcode
Harderwijk	Wijken Stadsweiden, Slingerbos en Stationsgebied	3844
Elburg	Wijken Oosthoek, De Vrijheid en De Pal/Oostendorp	8081
Putten	Kern Putten	3881 + 3882
Nunspeet	Kern Nunspeet	8070 + 8071 + 8072
Oldebroek	Kern Wezep	8091
Ermelo	Ermelo West	3853

³ Deze vraag richt zich formeel op de leeftijd 2-19 jaar, omdat je onder 2 jaar niet van overgewicht kunt spreken.

⁴ Bewegen, fruit, groente, zoete drankjes en beeldscherm.

Bij de meeste evaluatie-vragen is een vergelijking gemaakt tussen de situatie voor aanvang van JOGG en de situatie eind 2016. Voor de gemeente Elburg is per evaluatie-vraag ook een vergelijking gemaakt tussen het JOGG-gebied en het controlegebied. Voor de vergelijking zijn verschillende gegevens gebruikt:

Lengte en gewicht gegevens

De jeugdgezondheidszorg van de GGD meet tijdens de preventieve gezondheidsonderzoeken (PGO) lengte en gewicht van vrijwel alle 5/6-, 9/10- en 12/13-jarigen. Deze metingen worden door een professional op uniforme wijze uitgevoerd. Op basis van landelijk overeengekomen afkappunten wordt vervolgens bepaald hoeveel kinderen een normaal gewicht hebben en bij hoeveel kinderen sprake is van (ernstig) overgewicht. Gegevens uit schooljaar 2012/2013 worden als nulmeting gezien, gegevens uit schooljaar 2015/2016 als eindmeting. Meer informatie in bijlage A.

Kindermonitor 2013 en Kindermonitor-light 2016

Iedere vier jaar voert GGD NOG een Kindermonitor uit om de gezondheid van 0-12 jarige kinderen in de regio in kaart te brengen. Op gemeenteniveau worden 1.500 ouders uitgenodigd een digitale vragenlijst over verschillende onderwerpen in te vullen. In 2013 is de meest recente Kindermonitor afgenomen. Voor de evaluatie zijn die gegevens als nulmeting beschouwd. Uiteraard zijn alleen gegevens van kinderen woonachtig in het JOGG-gebied meegenomen, in totaal 1.992 respondenten. Voor de eindmeting is in 2016 een tussentijdse Kindermonitor-light afgenomen, bestaande uit een selectie van vragen gericht op doelstellingen van het JOGG programma. Deze light variant is alleen in het JOGG-gebied afgenomen en heeft in totaal 1.317 respondenten opgeleverd. Meer informatie in bijlage B.

Jeugdmonitor (E-MOVO) 2011 en 2015

Iedere vier jaar voert GGD NOG een Jeugdmonitor uit om de gezondheid van middelbare scholieren in de regio in kaart te brengen. Gegevensverzameling gaat via scholen en in de regio NOG doen (bijna) alle scholen mee. Jongeren uit klas 2 en 4 vullen op school een internetvragenlijst in en ontvangen na afloop een persoonlijk gezondheidsprofiel en –adviezen. In het algemeen zijn de jongeren 13 en 15 jaar oud op het moment van invullen. Voor de evaluatie zijn E-MOVO gegevens uit 2011 als nulmeting beschouwd en E-MOVO gegevens uit 2015 als eindmeting. Meer informatie in bijlage C.

Statistisch significante resultaten

In dit onderzoek zijn verschillen tussen begin- en eind-situatie getoetst met statistische technieken. In de tekst wordt gesproken over een toename of afname als er sprake is van een statistisch significant verschil. Dit betekent dat een gevonden verschil aantoonbaar is. Als er tussen begin- en eind-situatie een verschil is in percentages, maar het verschil is niet significant, dan wordt benoemd dat er een verschil lijkt te zijn. Meer informatie in bijlage D.

Er zijn geen gegevens gepresenteerd bij subgroepen waar we van minder dan 50 kinderen/jongeren gegevens hebben, aangezien we hierover geen betrouwbare uitspraken kunnen doen.

3 Resultaten gewicht

- Doelstellingen en onderzoeksopzet
- Regionale en lokale resultaten
- Conclusie

3 Resultaten gewicht

3.1 Doelstellingen en onderzoeksopzet

In het regionale plan van aanpak JOGG NV is de hoofddoelstelling als volgt geformuleerd: Het percentage kinderen en jongeren 0-19 jaar met een gezond gewicht is ten opzichte van 1 januari 2014 met 2% toegenomen⁵.

Voor het in kaart brengen van deze doelstelling zijn gegevens uit de preventieve gezondheidsonderzoeken van de GGD gebruikt (zie bijlage A). Gegevens uit schooljaar 2012/2013 zijn als nulmeting gebruikt, gegevens uit schooljaar 2015/2016 als eindmeting. Vergelijkingen tussen beide metingen zijn voor drie afzonderlijke leeftijdsgroepen uitgevoerd, omdat algemeen bekend is dat cijfers over gewicht fluctueren over leeftijdsgroepen.

In overleg met de opdrachtgever is in aanvulling op bovenstaande doelstelling ook het percentage kinderen/jongeren met (ernstig) overgewicht over beide metingen weergegeven.

3.2 Regionale en lokale resultaten

Regionaal zijn er kleine veranderingen in het percentage kinderen en jongeren met een gezond gewicht, zie tabel 2a. In de leeftijdsgroepen 5/6-jarigen en 12/13-jarigen lijkt er een toename, in de leeftijdsgroep 9/10 jarigen lijkt er een afname. Voor de totale groep onderzochte kinderen is er geen verschil.

⁵ Deze doelstelling richt zich formeel op de leeftijd 2-19 jaar, omdat je onder de 2 jaar niet van overgewicht kunt spreken.

De conclusie is dat de doelstelling van 2% toename in het aantal kinderen en jongeren met een gezond gewicht niet is behaald.

Het percentage kinderen en jongeren met (ernstig) overgewicht lijkt in alle leeftijdsgroepen en in de totale groep onderzochte kinderen te zijn gedaald.

Binnen de leeftijdsgroep 9/10-jarigen lijkt er een daling in het percentage kinderen met een gezond gewicht en het percentage kinderen met (ernstig) overgewicht. Nadere analyse laat zien dat er een toename lijkt in het percentage kinderen met ondergewicht (van 7% naar 11%).

Tabel 2b geeft de lokale resultaten weer. Het is belangrijk te realiseren dat overgewicht kan fluctueren over schooljaren. Bij gewichtscijfers is sprake van natuurlijke fluctuatie, zeker als groepen relatief klein zijn, zoals bij lokale cijfers over (ernstig) overgewicht. De cijfers uit tabel 2b dienen daarom voorzichtig geïnterpreteerd te worden. Het is een momentopname over een bepaalde groep in een bepaald jaar. De aanbeveling is om de resultaten voor gewicht vooral op regionaal niveau te interpreteren.

3.3 Conclusie

Het aantal kinderen/jongeren met een gezond gewicht is tussen schooljaar 2012/2013 en schooljaar 2015/2016 gelijk gebleven op 76%. De doelstelling is niet behaald. Het aantal kinderen/jongeren met (ernstig) overgewicht lijkt 1% gedaald.

Tabel 2a: Regionale resultaten gewicht

		Gezond gewicht		(ernstig) Overgewicht	
		schooljaar '12/'13 (%)	schooljaar '15/'16 (%)	schooljaar '12/'13 (%)	schooljaar '15/'16 (%)
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	5/6 jaar	79	80	10	9
	9/10 jaar	77	75	16	15
	12/13 jaar	72	73	14	13
	Totaal	76	76	13	12

Geen statistisch significante verschillen.

Groene cijfers: ontwikkeling lijkt positief.

Rode cijfers: ontwikkeling lijkt negatief.

Tabel 2b: Lokale resultaten gewicht (JOGG-gebieden)

		Gezond gewicht		(ernstig) Overgewicht	
		schooljaar '12/'13 (%)	schooljaar '15/'16 (%)	schooljaar '12/'13 (%)	Schooljaar '15/'16 (%)
Harderwijk**	5/6 jaar	79	80	9	5
	9/10 jaar	73	76	14	11
	12/13 jaar	68	65	12	17
Elburg – JOGG gebied**	5/6 jaar	77	75	5	12
	9/10 jaar	82	72	16	16
	12/13 jaar	71	69	15	16
Putten**	5/6 jaar	82	82	8	9
	9/10 jaar	75	77	17	13
	12/13 jaar	74	73	12	11
Nunspeet**	5/6 jaar	79	83	14	9
	9/10 jaar	77	73	16	15
	12/13 jaar	72	77	16	11
Oldebroek**	5/6 jaar	75	82	16	10
	9/10 jaar	78	#	17	#
	12/13 jaar	#	70	#	18
Ermelo**	5/6 jaar	78	76	9	11
	9/10 jaar	#	#	#	#
	12/13 jaar	68	78	17	11

Geen statistisch significante verschillen.

** Let op: vanwege relatief kleine aantallen op lokaal niveau kan een percentage sterk verschillen indien er slechts enkele kinderen meer of minder gezond gewicht / (ernstig) overgewicht hebben.

Voor deze groep hebben we van minder dan 50 kinderen/jongeren gegevens. Het is daarom niet betrouwbaar om resultaten te presenteren.

4 Resultaten bewegen

- Doelstellingen en onderzoeksopzet
- Regionale en lokale resultaten
- Conclusie

4 Resultaten bewegen

4.1 Doelstellingen en onderzoeksopzet

De doelstelling voor bewegen is in de zes gemeenten in de Noord-Veluwe als volgt: Het aantal kinderen en jongeren 4-19 jaar dat 7 uur of meer per week beweegt is met 5% toegenomen. Deze doelstelling is een benadering van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB): de norm is dat kinderen/jongeren **dagelijks minimaal 1 uur bewegen**.

Om de resultaten voor deze doelstelling in kaart te brengen zijn beschikbare gegevens over bewegen uit de Kindermonitor 2013, de Kindermonitor-light 2016 en E-MOVO 2011 en 2015 geanalyseerd (zie bijlage B en C voor meer informatie).

4.2 Regionale en lokale resultaten

In 2013 bewoog 74% van de kinderen 7 uur of meer in de week en in 2016 is dit 82% (zie tabel 3). Dit is een toename van 8%, hetgeen betekent dat de JOGG-doelstelling voor bewegen bij kinderen ruim is gehaald.

Beweeggedrag van jongeren (12 t/m 19 jaar) lijkt op regionaal niveau te zijn verbeterd, dit verschil is echter niet statistisch significant (zie tabel 4). Voor deze leeftijdsgroep is de JOGG-doelstelling niet gehaald.

Tabel 3: Beweging bij kinderen van 4 t/m 12 jaar (JOGG-gebieden).

Beweegt minstens 7 uur in de week	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Harderwijk	68 *	83 *
Elburg	76	81
Putten	75	83
Nunspeet	73 *	84 *
Oldebroek	74	82
Ermelo	72	82
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	74 *	82 *
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	80	-

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

- Geen gegevens.

Tabel 4: Beweging bij tweede- en vierdeklassers VO (JOGG-gebieden).

Beweegt dagelijks minimaal 1 uur	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)
Harderwijk	11	11
Elburg	13	12
Putten	17	17
Nunspeet	13	17
Oldebroek	16	16
Ermelo	14	20
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	14	16
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	17 *	18 *

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

4.3 Conclusie

Het aantal kinderen van 4 t/m 12 jaar dat 7 uur of meer per week beweegt is met 8% toegenomen. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling behaald.

Het beweeggedrag bij jongeren van 12 t/m 19 jaar is niet veranderd. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald.

5 Resultaten fruit en groente

- Doelstellingen en onderzoeksopzet
- Regionale en lokale resultaten
- Conclusie

5 Resultaten fruit en groente

5.1 Doelstellingen en onderzoeksopzet

In het plan van aanpak wordt de doelstelling voor groente- en fruitconsumptie als volgt gesteld: Het percentage kinderen en jongeren dat 6 of 7 dagen per week fruit en groente eet is gelijk aan het niveau voor NO-Gelderland. In overleg met de opdrachtgever is in de uitwerking tevens een vergelijking met 2013 gemaakt en zijn fruit- en groenteconsumptie afzonderlijk in beeld gebracht.

De doelstelling voor fruit- en groenteconsumptie richt zich op een vergelijking met het niveau voor NO-Gelderland. Voor de jongeren is dit mogelijk aangezien E-MOVO 2015 in de hele regio is afgenomen. Voor de kinderen is dit beperkt mogelijk aangezien de Kindermonitor-Light 2016 alleen in een deel van NV is afgenomen. Voor kinderen is de situatie in 2016 daarom vergeleken met de situatie in 2013.

Om deze vraag te beantwoorden zijn gegevens uit de Kindermonitor 2013, de Kindermonitor-light 2016 en E-MOVO 2011 en 2015 geanalyseerd (zie bijlage B en C voor meer informatie).

5.2 Regionale en lokale resultaten

De fruitconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar is gestegen van 56% in 2013 naar 62% in 2016, een toename van 6% (zie tabel 5). Deze toename wordt veroorzaakt door een toename bij kinderen in de leeftijdsgroep 4 t/m 8 jaar en de leeftijdsgroep 8 t/m 12 jaar (zie figuur 1). Het percentage kinderen dat in 2016 (bijna) dagelijks fruit eet, is nog niet gelijk aan het niveau van NO-Gelderland in 2013. Ondanks een positieve ontwikkeling is de doelstelling niet behaald.

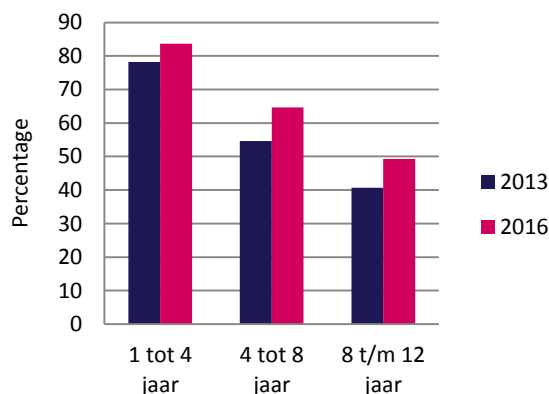
Tabel 5: Fruitconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar (JOGG-gebieden).

Eet 6 of 7 dagen per week fruit	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Harderwijk	72	66
Elburg	55 *	59 *
Putten	56 *	62 *
Nunspeet	53	55
Oldebroek	53	58
Ermelo	59	56
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	56 *	62 *
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	68	-

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

- Geen gegevens.

Figuur 1: Percentage kinderen dat 6 of 7 dagen per week fruit eet, uitgesplitst naar leeftijdsgroepen

Hoewel de groenteconsumptie over de totale groep kinderen is verslechterd (zie tabel 6), fluctueert de verandering per leeftijdsgroep (zie figuur 2). In de jongste leeftijdsgroep is de groenteconsumptie afgenomen, in de middelste leeftijdsgroep lijkt de groenteconsumptie te zijn toegenomen en in de oudste leeftijdsgroep is het beeld min of meer constant. Het percentage kinderen dat in 2016 (bijna) dagelijks groente eet, blijft onder het niveau van NO-Gelderland in 2013. De doelstelling is niet behaald.

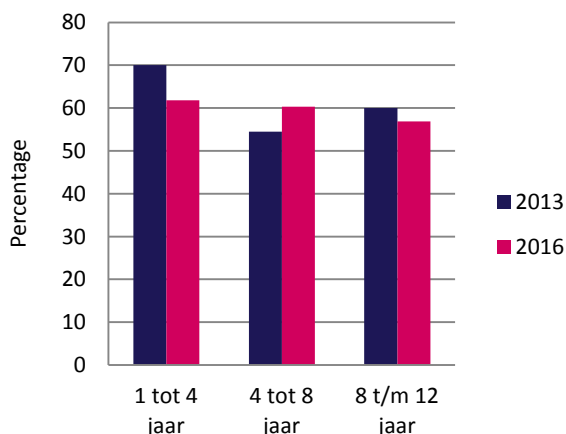
Tabel 6: Groenteconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar (JOGG-gebieden)

Eet op 6 of 7 dagen per week groente	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Harderwijk	69	65
Elburg	59	51
Putten	65	68
Nunspeet	59	57
Oldebroek	50	48
Ermelo	67 *	54 *
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	61 *	57 *
Noord- en Oost Gelderland, totale GGD regio	69	-

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

- Geen gegevens

Figuur 2: Percentage kinderen dat 6 of 7 dagen per week groente eet, uitgesplitst naar leeftijdsgroepen

In het JOGG gebied is het aandeel jongeren dat (bijna) dagelijks fruit eet, in de periode 2011 - 2015 afgenomen van 38% naar 34% (zie tabel 7). Het aandeel jongeren in het JOGG-gebied dat (bijna) elke dag groente eet, is toegenomen van 52% naar 56% (zie tabel 8). Vergelijken met de hele regio NOG scoren de Noord-Veluwse jongeren in 2015 zowel op fruit als groente eten minder positief. De doelstelling voor fruit- en groente-consumptie is voor de leeftijdscategorie 12 t/m 19 jaar niet gehaald.

Tabel 7: Fruitconsumptie bij tweede- en vierdeklassers VO (JOGG-gebieden).

Eet op 6 of 7 dagen per week fruit	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)
Harderwijk	43	37
Elburg	43 *	30 *
Putten	35	35
Nunspeet	42	37
Oldebroek	38 *	25 *
Ermelo	28	35
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	38 *	34 *
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	38	38

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

Tabel 8: Groenteconsumptie bij tweede en vierdeklassers VO (JOGG-gebieden).

Eet op 6 of 7 dagen per week groente	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)
Harderwijk	57	62
Elburg	48 *	57 *
Putten	58	62
Nunspeet	49 *	56 *
Oldebroek	49 *	32 *
Ermelo	50	57
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	52 *	56 *
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	61 *	65 *

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

5.3 Conclusie

De fruitconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar is met 6% gestegen, maar niet gelijk aan het niveau voor NOG in 2013. Bij jongeren is de fruitconsumptie met 4% afgenomen en onder het niveau voor NOG in 2015.

Voor beide leeftijdsgroepen is de doelstelling niet behaald.

De groenteconsumptie bij kinderen van 1 t/m 12 jaar is met 4% afgenomen en blijft onder het niveau van NOG in 2013. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald.

De groenteconsumptie van jongeren is met 4% toegenomen, maar niet gelijk aan het niveau van NOG in 2015. Voor deze leeftijdsgroep is de doelstelling niet behaald.

6 Resultaten zoete drankjes en water

- Doelstellingen en onderzoeksopzet
- Regionale en lokale resultaten
- Conclusie

6 Resultaten zoete drankjes en water

6.1 Doelstellingen en onderzoeksopzet

Hoewel formeel geen kwantitatieve regionale doelstelling met betrekking tot water drinken en zoete drankjes is opgenomen, is in overleg met de opdrachtgever in de evaluatie toch aandacht besteed aan dit onderwerp. In het regionaal plan van aanpak is namelijk wel een doelstelling opgenomen dat bij diverse settings en doelgroepen het drinken van water wordt bevorderd. Lokaal zijn deze settings en doelgroepen gespecificeerd. In ieder geval is een grote regionale drinkwatercampagne uitgevoerd.

Om inzicht te geven in de consumptie van zoete drankjes en water zijn gegevens uit de Kindermonitor 2013, de Kindermonitor-light 2016 en E-MOVO 2015 geanalyseerd (zie bijlage B en C). In E-MOVO 2015 zijn voor het eerst vragen over water drinken opgenomen. Dit was in de regio NOG een keuzevraag vanuit verschillende gemeenten, in aansluiting op diverse drinkwatercampagnes. De vraagstelling in de Kindermonitor-light is hiervan afgeleid. In de Kindermonitor 2013 is geen vraag over water drinken opgenomen.

6.2 Regionale en lokale resultaten

Resultaten in tabel 9 tonen bij kinderen een positieve ontwikkeling voor zoete drankjes. In 2013 dronk nog 39% van de kinderen op tenminste 4 dagen per week 3 of meer zoete drankjes. In 2016 is dit afgenomen tot 28%, wat betekent dat het percentage ongeveer met een kwart is afgenomen. Ruim de helft de kinderen drinkt 2 of meer glazen water (of thee zonder suiker) per dag (zie figuur 3).

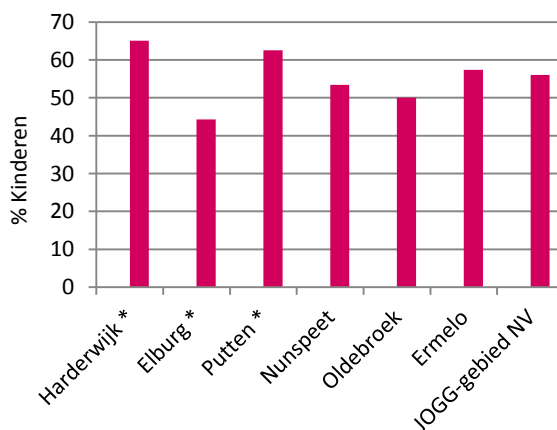
Tabel 9: Zoete drankjes bij kinderen van 1 t/m 12 jaar (JOGG-gebieden).

Drinkt op tenminste 4 dagen per week 3 of meer zoete drankjes	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Harderwijk	34 *	24 *
Elburg	42	43
Putten	40 *	27 *
Nunspeet	31	29
Oldebroek	47 *	33 *
Ermelo	36 *	19 *
Noord-Veluwe, totaal JOGG-gebied	39 *	28 *
Noord- en Oost-Gelderland, totale GGD regio	40	-

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

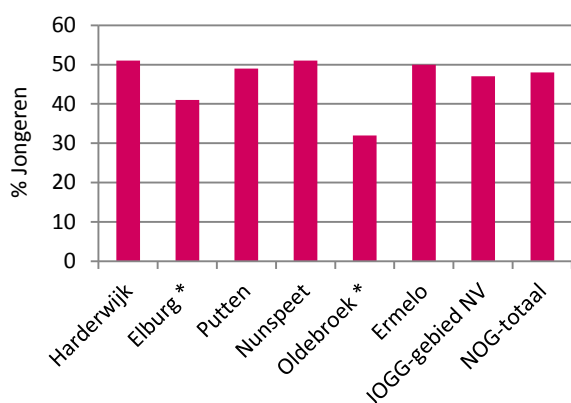
- Geen gegevens.

Figuur 3: Percentage kinderen dat gemiddeld 2 of meer glazen water (of thee zonder suiker) per dag drinkt. Een * geeft een statistisch significant verschil aan met JOGG-gebied NV.

Resultaten in figuur 4 laten zien dat ongeveer de helft van de jongeren 2 of meer glazen water (of koffie/thee zonder suiker) per dag drinkt. Dit is gelijk aan het percentage in regio Noord- en Oost-Gelderland (48%).

Figuur 4: Percentage jongeren dat gemiddeld 2 of meer glazen water (of koffie/thee zonder suiker) per dag drinkt. Een * geeft een statistisch significant verschil aan met JOGG-gebied NV.

6.3 Conclusie

Kinderen drinken aanzienlijk minder zoete drankjes dan in 2013 (afname van 11%). In 2016 drinkt ruim de helft van de kinderen 2 of meer glazen water (of thee zonder suiker) per dag.

Net iets minder dan de helft van de jongeren drinkt gemiddeld 2 of meer glazen water (of thee/koffie zonder suiker) per dag, dat is gelijk aan het niveau van NOG in 2015.

Voor deze thema's was geen kwantitatieve doelstelling geformuleerd; wel een procesdoelstelling dat bij diverse settings en doelgroepen het water drinken wordt bevorderd.

7 Resultaten BOFFT-thema's

- Doelstellingen en onderzoeksopzet
- Regionale en lokale resultaten
- Conclusie

7 Resultaten stimuleren BOFFT-thema's door ouders

7.1 Doelstellingen en onderzoeksopzet

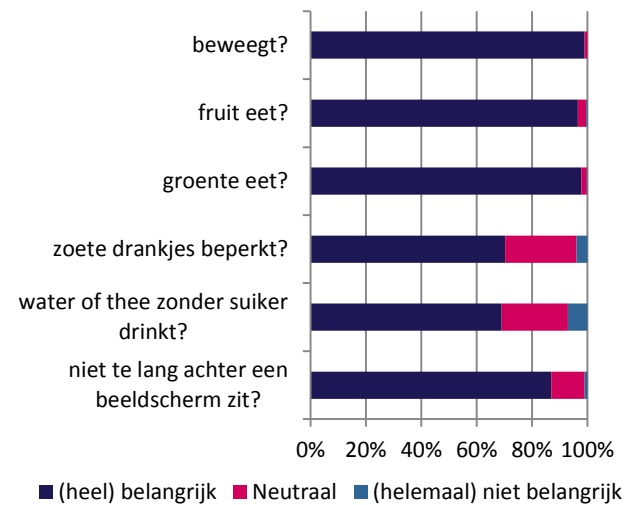
Als doelstelling voor het stimuleren van BOFFT is gesteld: 25% van de ouders van kinderen 0-12 jaar bevordert alle vijf BOFFT-thema's. BOFFT staat formeel voor Bewegen, Ontbijten, Fruit en groente, Frisdrankgebruik en TV kijken/computeren. Binnen JOGG-NV is ontbijten geen speerpunt en in het algemeen wordt met de term 'frisdrank' niet alleen zoete drankjes met prik bedoeld, maar alle zoete drankjes. Vandaar dat BOFFT als volgt is aangepast: bewegen, fruit, groente, zoete drankjes en beeldscherm. Aangezien water drinken als procesdoelstelling in het plan van aanpak is opgenomen, is dit thema hieraan toegevoegd. Gezien de samenhang tussen zoete drankjes en water drinken, is water drinken niet als specifiek thema in de doelstelling opgenomen.

Om deze vraag te beantwoorden zijn gegevens uit de Kindermonitor-light 2016 geanalyseerd. Het Evaluatiebureau heeft diverse telefoontjes van ouders gekregen die het lastig vonden om de vraag over 'stimuleren' te beantwoorden. Voor jonge kinderen is bijvoorbeeld de categorie 'bewegen' nog niet altijd van toepassing. Sommige ouders gaven aan dat hun kind een bepaalde periode prima fruit eet, maar in andere perioden stimulatie nodig is. Het blijft lastig om dit thema goed uit te vragen, de resultaten zijn daarom een indicatie.

7.2 Regionale en lokale resultaten

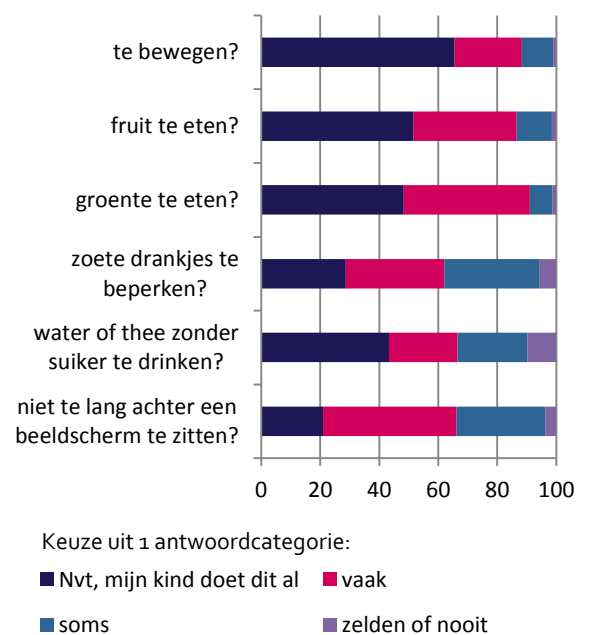
Nagenoeg alle ouders vinden alle BOFFT-thema's belangrijk (zie figuur 5). Over de thema's "zoete drankjes" en "water drinken" geeft ongeveer een kwart van de ouders een neutraal antwoord.

Figuur 5: Hoe belangrijk vinden ouders dat het kind...

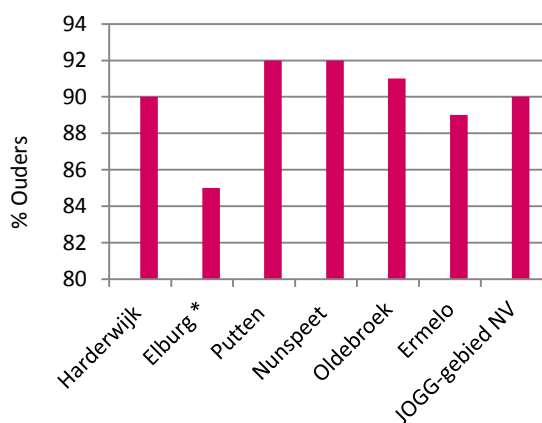
Naast het belang van de BOFFT-thema's is ook gevraagd of ouders het thema stimuleren (zie figuur 6). Met betrekking tot bewegen, reageert tweederde van de ouders dat het niet nodig is om te stimuleren, omdat het kind dit al doet. Bij groente- en fruit eten geeft de helft van de ouders aan dat stimulatie niet nodig is. Het beperken van beeldschermgebruik wordt het vaakst gestimuleerd: in totaal geeft 75% van de ouders aan dat zij dit vaak of soms stimuleren.

Figuur 6: Percentage ouders dat hun kind stimuleert om...

Om te bepalen of de doelstelling behaald is, zijn in de analyse de categorieën "n.v.t. mijn kind doet dit al", "vaak" en "soms" samengenomen. Het resultaat is weergegeven in figuur 7. Van de ouders in het JOGG-gebied NV stimuleert 90% alle vijf de BOFFT thema's of geeft aan dat dit niet nodig is omdat het kind het al doet. Hiermee is de doelstelling van 25% ruimschoots gehaald.

Figuur 7: Percentage ouders dat alle vijf de BOFFT-thema's stimuleert of aangeeft dat dit niet nodig is omdat het kind het al doet. Een * geeft een statistisch significant verschil aan met JOGG-gebied NV.

7.3 Conclusie

Van de ouders stimuleert 90% alle vijf de BOFFT thema's of geeft aan dat dit niet nodig is omdat het kind al voldoende beweegt en/of gezond eet. Hiermee is de doelstelling van 25% ruimschoots gehaald.

8 Vergelijking JOGG-gebied en controle-gebied Elburg

- Resultaat gewicht
- Resultaat bewegen
- Resultaat fruit en groente
- Resultaat zoete drankjes en water
- Resultaat BOFFT
- Conclusie

8 Vergelijking JOGG-gebied en controle-gebied Elburg

8.1 Resultaat gewicht

Tabel 10 toont specifiek voor de gemeente Elburg cijfers over gezond gewicht en (ernstig) overgewicht, met een onderscheid in het JOGG-gebied en het controlegebied. Het is belangrijk te realiseren dat het op lokaal niveau soms om relatief (zeer) kleine aantallen gaat. Hierdoor kan een percentage sterk verschillen indien er slechts enkele kinderen meer of minder (ernstig) overgewicht hebben. Daarbij is bekend dat overgewicht kan fluctueren over schooljaren. Bij gewichtscijfers is sprake van natuurlijke fluctuatie, zeker als groepen relatief klein zijn, zoals bij lokale cijfers over (ernstig) overgewicht.

Tabel 10: Gewicht Elburg nul- en eindmeting (JOGG-gebied en controlegebied)

		Gezond gewicht		(ernstig) Overgewicht	
		schooljaar '12/'13 (%)	schooljaar '15/'16 (%)	schooljaar '12/'13 (%)	schooljaar '15/'16 (%)
JOGG gebied**	5/6 jaar	77	75	5	12
	9/10 jaar	82	72	16	16
	12/13 jaar	71	69	15	16
Controle-gebied**	5/6 jaar	73	81	19	12
	9/10 jaar	58	70	32*	15*
	12/13 jaar	70	74	19	11
<p>* Significant verschil (afname) binnen het controle-gebied tussen beide schooljaren. ** Let op: vanwege relatief kleine aantallen op lokaal niveau kan een percentage sterk verschillen indien er slechts enkele kinderen meer of minder (ernstig) overgewicht hebben.</p>					

De cijfers uit tabel 10 dienen daarom voorzichtig geïnterpreteerd te worden. Het is een momentopname over een bepaalde groep in een bepaald jaar. De aanbeveling is om de vergelijking tussen JOGG-gebied en controle-gebied over lange termijn te bekijken.

In het algemeen lijkt de ontwikkeling in het controlegebied ten aanzien van gezond gewicht, positiever dan de ontwikkeling in het JOGG-gebied. Zo lijkt bij de 9/10-jarigen in het JOGG gebied een afname te zien, terwijl bij dezelfde leeftijdsgroep in het controlegebied een toename lijkt te zien.

Eenzelfde patroon lijkt zichtbaar bij de cijfers over (ernstig) overgewicht. Zo lijkt bij de 5/6-jarigen in het JOGG gebied een toename te zien, terwijl bij dezelfde leeftijdsgroep in het controlegebied een afname lijkt te zien. In het controlegebied is bij de 9/10-jarigen een aantoonbare afname te zien van 32% naar 15%.

Tot slot is binnen de eindmeting in schooljaar 2015/2016 getoetst of er verschillen zijn tussen JOGG-gebied en het controlegebied. Dit bleek niet het geval.

8.2 Resultaat bewegen

Zowel in het JOGG-gebied als in het controlegebied lijkt het aantal kinderen dat minstens 7 uur in de week beweegt te zijn toegenomen (zie tabel 11). De toename in het beweeggedrag is in het controlegebied groter dan in het JOGG-gebied en alleen in het controlegebied statistisch significant. In 2016 lijkt het beweeggedrag van kinderen in het controlegebied (90%) t.o.v. kinderen in het JOGG gebied (81%) beter, het verschil is echter niet statistisch significant.

Tabel 11: Bewegen in Elburg (kinderen).

Beweegt minstens 7 uur in de week	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Elburg JOGG-gebied	76	81
Elburg controlegebied	79 *	90 *
Sign. verschil JOGG- en controlegebied	nee	nee

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

Jongeren in Elburg zijn in 2015 niet dagelijks meer gaan bewegen ten opzichte van 2011 (zie tabel 12). In het algemeen lijkt zowel in 2011 als in 2015 het beweeggedrag van jongeren in het controlegebied positiever dan het beweeggedrag van jongeren in het JOGG-gebied.

Tabel 12: Bewegen in Elburg (tweede- en vierdeklassers VO).

Beweegt dagelijks minimaal 1 uur	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)
Elburg JOGG-gebied	13	12
Elburg controlegebied	17	16
Sign. verschil JOGG- en controlegebied	nee	nee

Geen statistisch significante verschillen.

8.3 Resultaat fruit en groente

In het JOGG-gebied in Elburg is het aandeel kinderen dat (bijna) dagelijks fruit eet toegenomen van 55% naar 59%. In het controlegebied is er geen statistisch significante toename (zie tabel 13). Zowel in 2013 als in 2016 is er geen verschil tussen JOGG-gebied en controlegebied.

Het lijkt dat het percentage kinderen dat (bijna) dagelijks groente eet, in het JOGG-gebied is afgenomen, maar dit is niet statistisch significant. Zowel in 2013 als in 2016 is er geen verschil tussen JOGG-gebied en controlegebied qua groenteconsumptie.

Tabel 13: Fruit- en groenteconsumptie in Elburg (kinderen).

	Kinderen 2013 (%)	Kinderen 2016 (%)
Eet op 6 of 7 dagen per week fruit		
Elburg JOGG-gebied	55 *	59 *
Elburg controlegebied	56	58
Sign. verschil fruit JOGG- en controlegebied	nee	nee
Eet op 6 of 7 dagen per week groente		
Elburg JOGG-gebied	59	51
Elburg controlegebied	54	55
Sign. verschil groente JOGG- en controlegebied	nee	nee

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

Het percentage jongeren in het JOGG-gebied van Elburg dat (bijna) dagelijks fruit eet, is afgenomen. Het percentage jongeren in hetzelfde gebied dat (bijna) dagelijks groente eet, is toegenomen. Hierbij is opvallend dat de groenteconsumptie bijna twee keer zo hoog is als de fruitconsumptie (zie tabel 14). In het controlegebied zien we geen aantoonbare veranderingen. Zowel in 2011 als in 2015 is er geen verschil tussen JOGG-gebied en controlegebied qua fruit- en groenteconsumptie.

Tabel 14: Fruit- en groenteconsumptie in Elburg (tweede- en vierdeklassers VO).

	Jongeren 2011 (%)	Jongeren 2015 (%)
Eet op 6 of 7 dagen per week fruit		
Elburg JOGG-gebied	43 *	30 *
Elburg controlegebied	36	37
Sign. verschil fruit JOGG- en controlegebied	nee	nee
Eet op 6 of 7 dagen per week groente		
Elburg JOGG-gebied	48 *	57 *
Elburg controlegebied	50	53
Sign. verschil groente JOGG- en controlegebied	nee	nee

* Statistisch significant verschil tussen beide jaren.

8.4 Resultaat zoete drankjes en water

In 2013 dronk van alle kinderen uit het JOGG-gebied 42% op tenminste 4 dagen per week 3 of meer zoete drankjes. Dit percentage is vergelijkbaar met de situatie in het controlegebied (40%). In 2016 is de situatie niet statistisch significant veranderd: in het JOGG-gebied drinkt 43% van de kinderen op tenminste 4 dagen per week 3 of meer zoete drankjes, in het controlegebied is dit 36%.

Ook voor water drinken zien we geen statistisch significant verschil tussen kinderen in het JOGG-gebied en het controlegebied. Respectievelijk 44% en 50% van de kinderen drinkt gemiddeld 2 of meer glazen water of thee zonder suiker per dag.

Bij jongeren ligt de waterconsumptie procentueel iets lager en zien we ook geen verschil tussen JOGG-gebied en controlegebied. Respectievelijk 41% en 43% van de jongeren drinkt gemiddeld 2 of meer glazen water (of koffie/thee zonder suiker) per dag.

8.5 Resultaat BOFFT

Het stimuleren van alle vijf de BOFFT⁶ thema's wordt door ongeveer evenveel ouders in het JOGG-gebied als in het controlegebied gedaan; respectievelijk 85% en 91%.

8.6 Conclusie

Tussen het JOGG-gebied en het controlegebied zijn op bepaalde thema's verschillen zichtbaar. Soms in het voordeel van het JOGG-gebied (bijv fruit-consumptie bij kinderen), soms in het voordeel van het controlegebied (bijv gezond gewicht).

6 BOFFT thema's: beweging, groente, fruit, zoete drankjes, beeldscherm

9 Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen

- Conclusie
- Aandachtspunten
- Aanbevelingen

9 Conclusie, aandachtspunten en aanbevelingen

9.1 Conclusie

Ondanks de relatief korte follow-up tijd zijn bij kinderen een aantal positieve gedraguitskomsten gevonden. Zo zijn meer kinderen gaan bewegen, meer kinderen (bijna) dagelijks fruit gaan eten en minder kinderen veel zoete drankjes gaan drinken. Deze positieve ontwikkelingen op gedrag hebben niet tot veranderingen in gezond gewicht geleid, hoewel de huidige cijfers positief lijken. In het theoretisch model dat het JOGG-bureau hanteert, starten mogelijke veranderingen in gezondheid en ziekte pas drie jaar na start van het programma. Het is dus (te) vroeg om nu al focus te hebben op de einduitkomstmaat.

Voor jongeren zien we minder veranderingen. Dit komt waarschijnlijk vooral doordat 1) de activiteiten primair op basisschoolkinderen zijn gericht en 2) de eindmeting voor jongeren al in najaar 2015 heeft plaatsgevonden.

Al met al is een aantal JOGG-doelstellingen behaald of lijken de gemeenten daarmee op de goede weg te zijn. Het verbeteren en behouden van de (gezonde) leefstijl is een zaak van lange adem.

9.2 Aandachtspunten

Bij de interpretatie van de conclusie is het belangrijk om de volgende aandachtspunten in ogenschouw te nemen. Deze aandachtspunten zijn ook relevant voor (de evaluatie van) de tweede fase van het JOGG-programma over de periode 2017-2019.

De activiteiten van het JOGG-programma zijn eind 2014 begonnen en liepen tot eind 2016 door. Om resultaten bij jongeren in kaart te brengen is gebruik gemaakt van de reguliere jeugdmonitor (E-MOVO), die in najaar 2015 is afgenomen. Na het moment van dataverzameling zijn nog specifieke interventies (bijv. snoepgroentecampagne) ingezet bij jongeren. Mogelijke effecten hiervan zullen niet in de resultaten van E-MOVO 2015 te zien zijn. In mindere mate geldt dit ook voor de resultaten vanuit de KM-light, die in het najaar van 2016 is afgenomen.

Het afnemen van een light-versie van een reguliere monitor blijft arbeidsintensief, omdat je feitelijk alle stappen van een reguliere monitor moet doorlopen, zij het voor minder onderwerpen. Houd er rekening mee dat de respons op vragenlijstonderzoek in het algemeen terugloopt. De respons bedroeg nu 21% maar verschilde per gemeente, waardoor het aandeel van sommige gemeenten in de regionale responsgroep iets groter is, of anders is dan bij de reguliere Kindermonitor. De keuze voor een light-versie van een reguliere monitor dient altijd goed afgewogen te worden.

Ten aanzien van de onderwerpen in de Kindermonitor-light viel op dat het lastig is om stimulatie van BOFFT-thema's goed in beeld te krijgen. Ouders vinden dit over het algemeen lastige vragen. Wellicht kan meer waarde worden gehecht aan de antwoorden op de afzonderlijke thema's, dan op het totaal beeld over de doelstelling.

Bij de meeste resultaten is een vergelijking tussen nulmeting en eindmeting gemaakt. Aangezien regionaal geen controlegroep is opgenomen, is feitelijk niet vast te stellen of eventuele veranderingen het gevolg zijn van JOGG. Op landelijk niveau is bijvoorbeeld in publiekscampagnes ook aandacht besteed aan een gezonde leefstijl.

Hiermee samenhangend valt op dat in het controlegebied van Elburg ook een aantal positieve ontwikkelingen te zien zijn. Dit laat zien dat in een 'controle' gebied mogelijk ook (buiten JOGG) aandacht is voor gezonde leefstijl. Het kan ook zijn dat JOGG activiteiten een uitstraling hebben naar het omliggende gebied.

Tot slot is bij sommige doelstellingen een vergelijking gemaakt met de situatie in NOG. Voor uitwerking van de evaluatie ben je dan afhankelijk van gegevens die op NOG-niveau beschikbaar zijn op het eindmoment. Zo was bijvoorbeeld de doelstelling over fruitconsumptie eigenlijk gericht op vergelijking niveau NV en NOG eind 2016. Voor de

NV konden we een kindermeter-light uitvoeren om het niveau eind 2016 in kaart te brengen, maar dat ging niet voor heel NOG. Voor de evaluatie hebben we daarom een vergelijking gemaakt met niveau NOG 2013. Dit kan als aandachtspunt worden meegenomen bij het formuleren van nieuwe doelstellingen.

9.3 Aanbevelingen

- Gebruik inzichten uit de procesevaluatie om resultaten van de effectevaluatie te interpreteren. Op basis van het totaal beeld dat daaruit ontstaat kunnen (lokaal) accenten worden gelegd voor JOGG 2017-2019.
- Effecten van gezondheidsbevorderende programma's zijn pas op lange termijn zichtbaar. De huidige follow-up tijd is beperkt. Richt je evaluatie bij continuering van JOGG uiteindelijk op de periode 2014 – 2019. Zeker voor effecten op de einduitkomstmaat (gezond gewicht) is het belangrijk om je te richten op de langere termijn en mogelijke trends in kaart te brengen. In het theoretisch model dat het JOGG-bureau hanteert, starten mogelijke veranderingen in gezondheid en ziekte pas drie jaar na start van het programma. Het is belangrijk om hier bij de interpretatie van de huidige conclusies, zeker die over gewicht, rekening mee te houden.
- Aantallen op lokaal (wijk) niveau zijn op basis van reguliere data vrij klein. Dit was vooraf bekend en mede daarom is de effectevaluatie regionaal ingestoken. Focus bij lezing van deze rapportage daarom op regionale resultaten. Als de insteek van JOGG 2017-2019 vooral lokaal is, zal hier bij de evaluatie-opzet op ingespeeld moeten worden.
- In najaar 2017 wordt wederom een Kindermonitor afgenomen. Resultaten daarvan komen voorjaar 2018 beschikbaar. Het is waardevol om dan regionale gegevens uit 2013 en 2017 te vergelijken en inzichten te gebruiken voor de laatste fase van JOGG. Als JOGG 2017-2019 zich vooral richt op lokale resultaten, kan overwogen worden de steekproef voor de Kindermonitor op wijkniveau op te hogen.
- Bij jongeren van 12 t/m 19 jaar zien we minder veranderingen dan bij kinderen van 1 t/m 12 jaar, terwijl bij deze doelgroep ook veel te winnen valt als het om leefstijl gaat. Aanbevolen wordt om binnen JOGG 2017-

2019 specifieke activiteiten op jongeren te richten. Aandacht voor jongeren is belangrijk, omdat zij nog niet zulke ingesleten patronen hebben, waardoor verandering nu makkelijker is dan op latere leeftijd.

- In het algemeen is bekend dat de fruitconsumptie daalt bij stijgende leeftijd van het kind. Mogelijk doordat ouders er minder controle over nemen of krijgen. Hier kan met het activiteitenaanbod op ingespeeld worden. Dit beeld zien we voor een deel ook terug bij groenteconsumptie, hoewel het verschil daar minder groot is (mogelijk doordat de avondmaaltijd per gezin wordt klaargemaakt en gebruikt).
- Stimuleren van BOFFT-thema's is lastig in kaart te brengen. In huidig onderzoek geven veel ouders aan BOFFT-thema's te stimuleren. Dit resulteert nog niet in voldoende beweging en/of gezond eten door kinderen/jongeren. Meer inzicht in deze discrepantie zou waardevol zijn, zodat activiteitenaanbod daarop toegespitst kan worden.

Bijlagen

- A PGO cijfers
- B Achtergrondinformatie Kindermonitor 2013 en Kindermonitor-Light 2016
- C Achtergrondinformatie E-MOVO
- D Toelichting statistisch significant verschil

Bijlage A: PGO cijfers

De jeugdgezondheidszorg⁷ meet tijdens de preventieve gezondheidsonderzoeken (PGO) lengte en gewicht van vrijwel alle 3-, 5/6-, 9/10- en 12/13-jarigen. Deze metingen worden door een professional op uniforme wijze uitgevoerd. Op basis van deze metingen en landelijk overeengekomen afkappunten is bepaald hoeveel kinderen een normaal gewicht hebben en bij hoeveel kinderen sprake is van (ernstig) overgewicht. Dit is niet gedaan voor de jongste leeftijdscategorie omdat het JOGG in de NV daar zich niet specifiek op richt.

Voor alle gemeenten en de regio NV worden cijfers weergegeven van de JOGG-gebieden op basis van postcode selectie. Daarbij worden gegevens uit schooljaar 2012/2013 als nulmeting gezien en gegevens uit schooljaar 2015/2016 als eindmeting. Om te bepalen of er sprake is van een verschil tussen nul- en eindmeting is de chikwadraattoets uitgevoerd.

Bij de gepresenteerde gegevens is gebruikt gemaakt van verschillende leeftijdsgroepen in schooljaar 2012/2013 en schooljaar 2015/2016. De situatie voor een bepaalde leeftijdsgroep in 2012/2013 is vergeleken met de situatie voor een bepaalde leeftijdsgroep in 2015/2016. De gepresenteerde gegevens zeggen dus iets over groepen kinderen/jongeren. Bij de huidige analyses zijn kinderen/jongeren niet op individueel niveau gevolgd in de tijd. Het kan zijn dat JOGG op individueel niveau wel veranderingen heeft gebracht die met huidige analyses niet inzichtelijk worden. Overall is echter het doel om effecten op een totale groep te bereiken.

Bij de GGD zijn met ingang van schooljaar 2014-2015 de leeftijdsgroepen die gemeten en gewogen worden gewijzigd. Aangezien gewichtscijfers fluctueren met leeftijdscategorieën is het belangrijk om deze zo constant mogelijk te houden. Om voor evaluatie van JOGG een goede vergelijking te kunnen maken zijn de volgende groepen in de analyses meegenomen:

- Voorheen werden kinderen uit groep 2 opgeroepen (over het algemeen 5/6-jarigen), nu worden 5-jarigen opgeroepen. In de praktijk zitten hier ook 6-jarigen tussen, waardoor de gegevens over beide schooljaren goed vergelijkbaar zijn.
- Voorheen werden kinderen uit groep 7 opgeroepen (over het algemeen 10/11-jarigen), nu wordt er collectieve voorlichting gegeven in groep 7 en is er een meetmoment 9 jarigen. Om gegevens over beide schooljaren te vergelijken zijn uit beide jaren alle 9- en 10- jarigen geselecteerd.
- Voorheen werden jongeren uit klas 2 opgeroepen (over het algemeen 13/14-jarigen), nu worden alle jongeren uit klas 1 opgeroepen (over het algemeen 12/13-jarigen). Om gegevens over beide schooljaren te vergelijken zijn uit beide jaren alle 12/13-jarigen geselecteerd.

Door deze verschuiving in werkwijze konden voor schooljaar 2012/2013 in de oudste leeftijdscategorie minder jongeren in de analyse meegenomen worden. Toch is hiervoor gekozen omdat deze methode het meest valide is. In de tabel hieronder een overzicht van de beschikbare gegevens op regionaal niveau.

Leeftijdscategorie	Schooljaar 2012/2013	Schooljaar 2015/2016
5/6 jaar	908 kinderen	1061 kinderen
9/10 jaar	567 kinderen	674 kinderen
12/13 jaar	504 jongeren	995 jongeren

Door de PGO-structuur van de GGD konden BMI-gegevens van drie leeftijdsgroepen worden gebruikt. Uiteraard heeft JOGG zich gericht op alle leeftijdsgroepen 2-19 jaar. De gepresenteerde gegevens zijn dus een selectie van mogelijke effecten op de totale doelgroep.

Medio 2014 zijn voor JOGG ook cijfers over (ernstig) overgewicht opgeleverd aan de gemeenten. Deze cijfers richten zich nog op de 'oude' leeftijdsgroepen. Bovendien zijn destijds gegevens van twee schooljaren gecombineerd (2011/2012 en 2012/2013) om tot grotere groepen te komen en natuurlijke fluctuaties per jaar te minimaliseren. Uit oogpunt van evaluatie is nu gekozen om voor de nul- en eindmeting gegevens uit één schooljaar te gebruiken, om voldoende follow-up tijd te hebben. Dit maakt dat de opgeleverde gegevens in 2014 niet geheel overeenkomen met huidige nulmeting cijfers. Bovendien was medio 2014 voor Ermelo het JOGG gebied nog niet duidelijk en zijn toen gegevens over heel Ermelo gepresenteerd. Inmiddels is het JOGG gebied wel duidelijk en doorgevoerd in de analyses, resulterend in enigszins andere cijfers.

⁷ Voor de jongste leeftijdscategorie worden deze metingen meestal door het consultatiebureau uitgevoerd. Voor de oudere leeftijdsgroepen door de GGD.

Bijlage B: Achtergrondinformatie Kindermonitor 2013 en Kindermonitor-Light 2016

a. Onderzoeksopzet en respons

In het najaar van 2013 heeft GGD Noord- en Oost-Gelderland de Kindermonitor 2013 (KM-2013) uitgevoerd om de gezondheid van 0-12 jarige kinderen in de regio in kaart te brengen. Per gemeente is een steekproef getrokken van 1.500 kinderen die bij de start van het onderzoek tussen 6 maanden en 12 jaar oud waren. Met deze steekproefgrootte is het bij voldoende respons mogelijk om op gemeenteniveau betrouwbare cijfers te presenteren. Aan de ouders van deze kinderen is gevraagd digitaal de vragenlijst in te vullen voor het betreffende kind. Per gezin is maximaal 1 kind aangeschreven. In de regio Noord-Veluwe hebben de ouders van 3.587 kinderen de vragenlijst ingevuld. De respons komt daarmee op 40%.

De kindermonitor light (afgekort KM-light), is afgenomen in het najaar van 2016. In de vragenlijst is een beperkt aantal vragen opgenomen die grotendeels overeenkomen met vragen uit de Kindermonitor 2013, uitgebreid met extra vragen rondom het stimuleren van BOFFT-thema's.

Voor KM-light zijn 7.934 brieven verstuurd aan alle ouders met kinderen van 0-12 jaar woonachtig in een JOGG-gebied of het controlegebied in Elburg (postcode van huisadres was hierbij leidend)⁸. Hier zijn 1.643 reacties op gekomen, dit is een respons van 21%. Er zijn echter ook reacties gekomen van mensen buiten de gewenste postcode-gebieden, dit kon aangezien de PR campagne breed is uitgezet. Deze respondenten zijn verwijderd evenals de 0-jarigen en 13 jarigen (in overeenstemming met KM-2013). Na deze "opschoonstappen" blijven er 1.317 respondenten over in het JOGG-gebied en 146 in het controlegebied in Elburg, samen 1.463 respondenten. Door de aankondiging van en uitnodiging voor het onderzoek zo neutraal mogelijk te formuleren is geprobeerd selectieve respons (bijv alleen ouders met een duidelijke mening over JOGG) te voorkomen.

Medio 2014 zijn voor JOGG ook cijfers vanuit de KM-2013 opgeleverd aan de gemeenten. Bij deze cijfers is toen de jongste leeftijdsgroep (tussen 6-12 maanden) wel meegenomen in de analyses. Deze groep is bij huidige analyses echter weggelaten, voor goede vergelijking met KM-light. Vandaar dat de cijfers enigszins verschillen. Bovendien was medio 2014 voor Ermelo het JOGG gebied nog niet duidelijk en zijn toen gegevens over heel Ermelo gepresenteerd. Inmiddels is het JOGG gebied wel duidelijk en doorgevoerd in de analyses, resulterend in enigszins andere cijfers.

b. Achtergrondkenmerken KM Noord-Veluwe

In tabellen op de volgende bladzijde zijn de achtergrondkenmerken weergegeven. Opvallend is dat de aantallen respondenten per leeftijdsgroep in 2016 afwijken t.o.v. 2013. In 2016 zijn er meer 8-12 jarigen en minder 1-4 jarigen dan in 2013. De groep 4-8 jarigen is ongeveer even groot. Het gezamenlijk opleidingsniveau van de ouders is in 2016 hoger dan in 2013.

⁸ In principe ontvingen ouders één uitnodiging om de vragenlijst voor hun oudste kind in te vullen. Abusievelijk is deze selectie in een aantal gemeenten niet helemaal correct verlopen. In theorie zouden sommige ouders meerdere reacties hebben kunnen geven. In de praktijk verwachten we niet dat dat vaak is voorgekomen, ook omdat per IP-adres slechts één reactie kon worden gegeven.

Achtergrondkenmerken Kindermonitor totaal JOGG-gebied NV.

Achtergrondkenmerken	KM 2013	KM 2016
Aantallen (excl. controlegebied Elburg) (n)	1992	1317
Geslacht (% jongen)	52%	50%
Leeftijd (% 1-4-jarigen)	28%	17%
Leeftijd (% 4-8-jarigen)	33%	30%
Leeftijd (% 8-12-jarigen)	38%	53%
Opleiding ouders (% laag)	31%	23%
Opleiding ouders (% midden)	50%	53%
Opleiding ouders (% hoog)	19%	25%
Geboorteland kind (% Nederland)	98%	98%
Geboorteland vader (% Nederland)	95%	95%
Geboorteland moeder (% Nederland)	95%	95%

Aantal respondenten per gemeente KM en KM-light

Aantallen per JOGG gebied	2013		2016	
	n	% van totaal	n	% van totaal
Harderwijk	113	6%	195	15%
Elburg interventiegebied	353	18%	183	14%
Elburg controlegebied	272	n.v.t.	146	n.v.t.
Putten	630	32%	347	26%
Nunspeet	369	19%	292	22%
Oldebroek	271	14%	206	16%
Ermelo	256	13%	94	7%
Totaal JOGG-gebied NV excl. controlegebied Elburg	1992	100%	1317	100%

c. Achtergrondkenmerken Elburg JOGG-gebied en controle-gebied

Leeftijd in 3 categorieën	2013	2016
Elburg JOGG-gebied		
1 - 4 jaar	31,2%	10,9%
4 - 8 jaar	30,6%	33,3%
8 - 12 jaar	38,2%	55,7%
Elburg controlegebied		
1 - 4 jaar	27,2%	16,4%
4 - 8 jaar	35,3%	26,0%
8 - 12 jaar	37,5%	57,5%

Gezamenlijk opleidingsniveau ouders in 3 categorieën		
Elburg JOGG-gebied	2013	2016
Laag	32,5%	25,8%
Midden	50,6%	55,1%
Hoog	16,9%	19,1%
Elburg controlegebied	2013	2016
Laag	35,2%	27,0%
Midden	47,5%	56,0%
Hoog	17,2%	17,0%

Geslacht (% jongen)	2013	2016
Elburg JOGG-gebied	48%	45%
Elburg controlegebied	51%	49%

d. Methoden gegevensanalyse

Aangezien de verdeling van respondenten over geslacht, leeftijdsgroepen en opleidingsniveau verschillend is in 2013 en 2016 zijn twee onderzoekstechnieken gebruikt om resultaten op een goede manier te kunnen vergelijken: logistische regressie en standaardiseren.

Logistische regressie

Bij de onderwerpen beweging, groente, fruit, zoete dranken en water drinken zijn de verschillen tussen 2013 en 2016 getoetst met logistische regressie analyse. Hierbij is gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht en opleidingsniveau ouders. Op basis van de uitkomst hiervan wordt bepaald of er wel of niet sprake is van een statistisch significant verschil (zie bijlage D). De verschillen bij de onderwerpen die alleen in KM-2016 zijn gevraagd (BOFFT-thema's) zijn getoetst met de Chi-kwadraat toets.

Standaardiseren

Om het percentage van 2016 te kunnen vergelijken met 2013, is een correctie toegepast op het totaalcijfer van het JOGG-gebied in de Noord-Veluwe, waardoor de leeftijdsgroepen en het opleidingsniveau van de ouders in 2016 vergelijkbaar worden met 2013 (geslachtsverdeling was al gelijk). In alle tabellen met cijfers uit de KM-light is het totaal percentage voor JOGG-gebied NV dus een gestandaardiseerd percentage.

Bijlage C: Achtergrondinformatie E-MOVO 2011 en 2015

a. Onderzoeksoopzet en respons

In het najaar van 2011 en 2015 is E-MOVO uitgevoerd (Elektronische MOonitor en VOorlichting). Jongeren uit klas 2 en 4 vulden op school een internetvragenlijst in met vragen over gezondheid, welzijn en diverse andere thema's die hiermee samenhangen. In de subregio Noord-Veluwe is de deelname van scholen aan E-MOVO hoog, speciaal onderwijs is uitgesloten. In het algemeen zijn de leerlingen 13 en 15 jaar oud. Aangezien een deel van de jongeren in Oldebroek buiten de GGD regio naar school gaat, is hier bij de methode voor gecorrigeerd (zie methode paragraaf in deze bijlage).

b. Achtergrondkenmerken E-MOVO Noord-Veluwe

Opvallend is dat het onderwijsniveau in 2011 verschilt van 2015. In 2011 volgt 50% van de respondenten havo/vwo en in 2015 is dit 43%.

Aantallen per JOGG gebied	E-MOVO 2011		E-MOVO 2015	
	n	% van totaal	n	% van totaal
Harderwijk	164	10%	180	10%
Elburg JOGG-gebied	301	18%	322	19%
Elburg controlegebied	195	-	197	-
Putten	528	32%	433	25%
Nunspeet	321	19%	464	27%
Oldebroek	143	9%	125	7%
Ermelo	215	13%	205	12%
Totaal JOGG-gebied NV, excl. controlegebied Elburg	1672	100%	1729	100%

Achtergrondkenmerken E-MOVO NV	2011	2015
Aantallen* (n)	1672	1729
Onderwijsniveau havo/vwo vs. vmbo (% havo/vwo)	50%	43%
Geslacht jongen vs. meisje (% jongen)	48%	49%
Klas 2 vs. klas 4 (% klas 2)	48%	48%
Etniciteit autochtoon vs. allochtoon (% autochtoon)	90%	90%

* Exclusief controlegebied Elburg en exclusief 4 havo/vwo in Oldebroek.

c. Methoden gegevensanalyse

Er is getoetst of er een verschil is tussen 2011 en 2015 voor de BOFFT-thema's beweging, fruitconsumptie en groenteconsumptie. Dit verschil is getoetst met de chikwadrattoets. Om een goede vergelijking tussen 2011 en 2015 voor de gemeente Oldebroek te maken, zijn de leerlingen uit 4 Havo/Vwo verwijderd in 2011, aangezien er in 2015 ook geen leerlingen van 4 Havo/Vwo hebben deelgenomen. In alle analyses is deze leerlingengroep weggelaten. Voor Oldebroek en de totale JOGG-regio zijn tevens logistische regressie-analyses uitgevoerd, waarbij gecorrigeerd is voor klas, onderwijsniveau en geslacht. Aangezien er geen verschillen met de chikwadrattoets waren is logistische regressie verder niet genoemd bij de tabellen.

Bijlage D: Toelichting statistisch significant verschil

In dit rapport wordt in bijna alle tabellen aangegeven of er al dan niet sprake is van een statistisch significant verschil. Dit is een term uit de statistiek om aan te geven of een gevonden verschil ook wetenschappelijk aantoonbaar is. Hieronder volgt een toelichting.

Een percentage is bepaald op een groep respondenten. Dit percentage had net iets anders kunnen zijn als de groep respondenten net iets anders was. Met andere woorden er zit een natuurlijke fluctuatie in een percentage. Vanuit de statistiek wordt dit weergegeven met een 95% betrouwbaarheidsgebied. Een percentage van 10% heeft dan bijvoorbeeld een betrouwbaarheidsgebied van 8% tot 12%. Dit betekent dat het percentage voor de onderzochte groep 10% is, maar dat met 95% zekerheid is te zeggen dat het in soortgelijke groepen tussen 8% en 12% ligt.

Als je wilt bepalen of twee percentages van elkaar verschillen, moet je dus rekening houden met de betrouwbaarheidsgebieden van beide percentages. Je toetst dan of beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn. Bij een statistisch significant verschil kun je met 95% zekerheid zeggen dat de beide betrouwbaarheidsgebieden verschillend zijn.

In het algemeen geldt dat bij grote onderzoeken met veel deelnemers al snel statistisch significante verschillen worden gevonden (immers, bij veel deelnemers krijg je een smal betrouwbaarheidsgebied).

Verder geldt dat het voor het aantonen van kleine verschillen grote groepen nodig zijn (immers, bij kleine verschillen overlappen de betrouwbaarheidsgebieden snel).

Beleidsmakers in de Volksgezondheid staan voor de lastige opdracht om bij afnemende financiële ruimte antwoorden te vinden voor toenemende gezondheidsproblemen onder de bevolking. Dat vraagt om ingrijpende en verantwoorde keuzes.

Het Evaluatiebureau Publieke gezondheid is specialist in het verkrijgen van praktische informatie over interventies in de publieke gezondheid. Het Evaluatiebureau biedt beleidsmakers handvatten waarmee zij ingrijpende keuzes op verantwoorde wijze kunnen maken. Dat doen we in alle gevallen praktisch, verbazingwekkend betaalbaar, en met academisch gestoelde kennis. Zo maken we beleidsmakers sterker.

Evaluatiebureau Publieke Gezondheid

Postbus 3

7200 AA Zutphen

088 - 443 37 05

info@evaluatiebureau.nl

www.evaluatiebureau.nl

Initiatief van:

Partners:

© Evaluatiebureau Publieke Gezondheid – december 2016

Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.